שלושה גרים - הלל ושמאי

תּוֹרָה שְׁלֵמָה

(עַל-פִּי שבת ל״א, ע״א)

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בִּזְמַן שֶׁבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם, וְהִלֵּל הָיָה נְשִׂיא-הַסַּנְהֶדְרִין וְשַׁמַּאי הָיָה אַב-בֵּית-הַדִּין, הֵם לִמְּדוּ אֶת הָעָם תּוֹרָה בְּאֵין מַפְרִיעַ וְהָיוּ מְכֻבָּדִים גַּם בְּעֵינֵי הַגּוֹיִים. וְזֶהוּ הַמַּעֲשֶׂה:

נָכְרִי בָּא אֶל שַׁמַּאי וְשָׁאַל אוֹתוֹ:

כַּמָּה תּוֹרוֹת יֵשׁ לָכֶם, הַיְּהוּדִים?

עָנָה לוֹ שַׁמַּאי:

— שְׁתַּיִם, תּוֹרָה-שֶׁבִּכְתָב, זוֹ הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר-הַתּוֹרָה, וְתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, אוֹתָהּ קִבֵּל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּסִינַי מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בְּעַל-פֶּה וּמָסַר אוֹתָהּ לִיהוֹשֻׁעַ,

וְיהוֹשֻׁעַ לַזְּקֵנִים, וְכָךְ מָסְרוּ אוֹתָהּ מִדּוֹר לְדוֹר עַד שֶׁהִגִּיעָה אֵלֵינוּ.

אָמַר הַנָּכְרִי:

– אֲנִי רוֹצֶה לִלְמֹד תּוֹרָה וּמְבַקֵּשׁ שֶׁתְּלַמְּדֵנִי, כִּי אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְגַּיֵּר (=לִהְיוֹת יְהוּדִי). אֲבָל אַאֲמִין לְךָ רַק מַה שֶׁתְּלַמְּדֵנִי מִתּוֹרָה-שֶׁבִּכְתָב, כִּי אוֹתָהּ אוּכַל לִקְרֹא גַּם בְּעַצְמִי. וְאִלּוּ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה לֹא אַאֲמִין לְךָ, כִּי אֵיךְ אוּכַל לִבְדֹּק, אִם דְּבָרֶיךָ נְכוֹנִים? לַמְּדֵנִי, אֵפוֹא, רַק תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב!

חָשַׁב שַׁמַּאי: – אִישׁ כָּזֶה, הַמַּתְנֶה תְּנָאִים וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִלְמֹד תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה, לֹא כְּדַאי לְלַמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה בִּכְלָל, כִּי-אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְהַאֲמִין לְדִבְרֵי-הַחֲכָמִים אֵיךְ יוּכַל לִהְיוֹת יְהוּדִי?

גָּעַר שַׁמַּאי בָּאִישׁ הַנָּכְרִי וְגֵרַשׁ אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו בְּנִזְיפָה.

הָלַךְ הַנָּכְרִי אֶל הִלֵּל וְאָמַר גַּם לוֹ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה:

– אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְגַּיֵּר, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ, שֶׁתְּלַמְּדֵנִי תּוֹרָה, אֲבָל אֲנִי רוֹצֶה לִלְמֹד רַק תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, כִּי בְּתוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה לֹא אוּכַל לְהַאֲמִין!

הִלֵּל הָיָה בָּטוּחַ שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדוֹ לְהַרְאוֹת לָאִישׁ, שֶׁתּוֹרָה-שֶׁבִּכְתָב וְתוֹרָה-שֶׁבְּעַל-פֶּה אַחַת הֵן וְאִי-אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד בֵּינֵיהֶן, גִּיֵּר אוֹתוֹ (=קִבֵּל אוֹתוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי) וְהִתְחִיל מְלַמְּדוֹ. אָמַר לוֹ:

– אִם תּוֹרָה-שֶׁבִּכְתָב אַתָּה רוֹצֶה לִלְמֹד, עָלֶיךָ לִלְמֹד קֹדֶם-כֹּל לִקְרֹא לְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ (=עִבְרִית).

הִסְכִּים הָאִישׁ בְּרָצוֹן, וְהִלֵּל כָּתַב לוֹ אֶת אוֹתִיּוֹת הָאָלֶ"ף-בֵּי"ת הָרִאשׁוֹנוֹת וְקָרָא אוֹתָן לְפָנָיו כְּסִדְרָן:

– אָלֶ"ף, בֵּי"ת, גִּימֶ"ל, דָּלֶ"ת...

חָזַר הָאִישׁ אַחֲרֵי הִלֵּל וְשִׁנֵּן לְעַצְמוֹ יָפֶה אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ, שֶׁלֹּא יִשְׁכְּחֵן.

לַמָּחֳרַת הַיּוֹם אָמַר לוֹ הִלֵּל:

– בֹּא וְנַחְזֹר עַל מַה שֶׁלָּמַדְנוּ אֶתְמוֹל!

הִצְבִּיעַ הִלֵּל עַל הָאוֹתִיּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת וְקָרָא אוֹתָן בְּסֵדֶר הָפוּךְ:

— דָּלֶ״ת, גִּימֶ״ל, בֵּי״ת, אָלֶ״ף.

— מַה זֶּה?! קָרָא הַנָּכְרִי, — אֶתְמוֹל לֹא כָּךְ אָמַרְתָּ לִי, אֶלָּא הָפוּךְ! אִם כֵּן, מַה הַנָּכוֹן? הַאִם זֹאת אָלֶ״ף אוֹ דָּלֶ״ת? הַאִם זֹאת בֵּי״ת אוֹ גִּימֶ״ל?

— רוֹאֶה אַתָּה? אָמַר לוֹ הִלֵּל — הִנֵּה סָמַכְתָּ עָלַי שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ אֶתְמוֹל אֶת הָאוֹתִיּוֹת בִּשְׁמוֹתֵיהֶן בְּסֵדֶר נָכוֹן. תּוּכַל לִסְמֹךְ עָלַי גַּם שֶׁאֲלַמֶּדְךָ תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה וּלְהַאֲמִין לִי!

קַבֵּל הַגֵּר אֶת דִּבְרֵי הִלֵּל, לָמַד גַּם תּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פֶּה וְקִיֵּם אֶת כָּל הַמִּצְוֹוֹת כְּהִלְכָתָן.

הִלֵּל קֵרֵב נָכְרִים לַיַּהֲדוּת

(על-פי שבת, ל״א ע״א)

בִּזְמַן שֶׁבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ עוֹד הָיָה קַיָּם, הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם שְׁנֵי תַּלְמִידֵי-חֲכָמִים (רַבָּנִים) גְּדוֹלִים. שֵׁם הָאֶחָד הָיָה שַׁמַּאי וְשֵׁם הַשֵּׁנִי הִלֵּל. הִלֵּל הָיָה נָשִׂיא עַל יִשְׂרָאֵל. וְשַׁמַּאי הָיָה אַב בֵּית דִּין. שַׁמַּאי קַפְדָּן הָיָה וְלֹא סָבַל שֶׁמִּישֶׁהוּ לֹא יִתְנַהֵג כָּרָאוּי (יָפֶה), וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁהָיָה זֶה טִבְעוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, אֶלָּא שֶׁדַּעְתּוֹ הַקְּדוֹשָׁה הָיְתָה, שֶׁאָדָם גָּדוֹל צָרִיךְ לְהַקְפִּיד עַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה. וְאִלּוּ הִלֵּל לֹא כָּעַס מֵעוֹלָם. וְעָלֵינוּ לָדַעַת, שֶׁהַהֶבְדֵּל בֵּין מִנְהָגוֹ שֶׁל הִלֵּל, לְמִנְהָגוֹ שֶׁל שַׁמַּאי, הֵן שְׁתֵּי שִׁיטוֹת בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, כְּמוֹ מַחֲלֹקֶת בַּהֲלָכָה, שֶׁשַּׁמַּאי אוֹסֵר וְהִלֵּל מַתִּיר, אוֹ לְהֶפֶךְ.

פַּעַם אַחַת בָּא אִישׁ נָכְרִי (לֹא-יְהוּדִי) אֶל שַׁמַּאי וְאָמַר:

— רְצוֹנִי לִהְיוֹת יְהוּדִי! אֲבָל תְּנַאי אֶחָד אֲנִי מַתְנֶה: לַמְּדֵנִי אֶת כָּל-הַתּוֹרָה בִּזְמַן שֶׁאֲנִי עוֹמֵד עַל רֶגֶל אַחַת!

כַּאֲשֶׁר שָׁמַע שַׁמַּאי אֶת הַתְּנַאי הַזֶּה, כָּעַס עַל הָאִישׁ הַטִּפֵּשׁ, שֶׁרָצָה לִלְמֹד אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּרֶגַע אֶחָד, בִּזְמַן

שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל רֶגֶל אַחַת: הֲלֹא אָדָם יָכוֹל לִלְמֹד תּוֹרָה כָּל חַיָּיו וְלֹא יֵדַע אֶת כֻּלָּהּ: הָיָה בְּיָדוֹ שֶׁל שַׁמַּאי מַקֵּל אָרֹךְ, שֶׁבּוֹ מוֹדְדִים אֶת הַבִּנְיָן. דָּחַף בּוֹ אֶת הַנָּכְרִי הַחוּצָה וְגֵרֵשׁ אוֹתוֹ מֵעַל פָּנָיו.

הָלַךְ הַנָּכְרִי אֶל הִלֵּל וְאָמַר גַּם לוֹ:

– רְצוֹנִי לִהְיוֹת יְהוּדִי! אֲבָל בִּתְנַאי, שֶׁתְּלַמֵּד אוֹתִי אֶת כָּל הַתּוֹרָה, כַּאֲשֶׁר אֲנִי עוֹמֵד עַל רֶגֶל אַחַת!

אָמַר לוֹ הִלֵּל:

– טוֹב! אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶיךָ!

עָמַד הַנָּכְרִי עַל רֶגֶל אַחַת וְהִלֵּל אָמַר לוֹ:

– מַה שֶּׁשָּׂנוּי עָלֶיךָ (מַה שֶּׁאַתָּה אֵינְךָ אוֹהֵב) אַל תַּעֲשֶׂה לַחֲבֵרְךָ! זֹאת הִיא כָּל-הַתּוֹרָה. עַכְשָׁו לֵךְ וּלְמַד אֶת כָּל הַדִּינִים, כְּדֵי שֶׁתֵּדַע, מַה-תַּעֲשֶׂה וּמַה לֹּא תַּעֲשֶׂה!

שָׁמַע הַנָּכְרִי בְּקוֹלוֹ שֶׁל הִלֵּל, לָמַד תּוֹרָה וְנַעֲשָׂה יְהוּדִי טוֹב.

וּמְסַיְּמִים חַז״ל, וְאוֹמְרִים: שֶׁהַהֲלָכָה הִיא כְּהִלֵּל, וְלָכֵן: ״לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם עֲנָוְתָן כְּהִלֵּל, וְאַל יְהֵא קַפְּדָן כְּשַׁמַּאי״.

הַגֵּר שֶׁרָצָה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל

(על-פי שבת, ל״א, ע״א)

וְשׁוּב מַעֲשֶׂה שֶׁקָּרָה בִּימֵי הִלֵּל וְשַׁמַּאי, מִגְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁלִּמְּדוּ אֶת הָעָם תּוֹרָה.

אִישׁ אֶחָד מִן הָרוֹמִיִּים עָבַר סָמוּךְ לְאֶחָד מִבָּתֵּי-הַמִּדְרָשׁ הָרַבִּים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם. עוֹבֵד-אֱלִילִים (=מִשְׁתַּחֲוֶה לִפְסָלִים) הָיָה הָאִישׁ, אֲבָל אֶת לְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ הֵבִין, כִּי הָיוּ לוֹ מַכָּרִים מִבֵּין הַיְּהוּדִים, וּמֵהֶם לָמַד אוֹתָהּ. שָׁמַע אֶת קוֹל הַיְלָדִים שֶׁלָּמְדוּ בְּאוֹתוֹ בֵּית-מִדְרָשׁ תּוֹרָה מִפִּי רַבָּם, עָמַד וְהִקְשִׁיב. וְהִנֵּה שָׁמַע שֶׁהָרַב קוֹרֵא לִפְנֵי הַתַּלְמִידִים מִסֵּפֶר שְׁמוֹת: ״וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ: חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וּכְתֹנֶת-תַּשְׁבֵּץ, מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט...״ (שְׁמוֹת כ״ח) וּמַסְבִּיר וּמְפָרֵשׁ לָהֶם, שֶׁבְּגָדִים אֵלֶּה נַעֲשׂוּ מֵאֲרִיגִים יְקָרִים מְאֹד, זָהָב, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן, וְגַם שַׁרְשְׁרוֹת-זָהָב הָיוּ עֲלֵיהֶם וַאֲבָנִים טוֹבוֹת וִיקָרוֹת בְּצָבָעִים מִצְבָעִים שׁוֹנִים.

שָׁמַע הַנָּכְרִי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהִתְפַּעֵל מְאֹד מִכָּל הַיֹּפִי וְהֶהָדָר שֶׁל הַבְּגָדִים שֶׁצִּוָּה ד׳ לַעֲשׂוֹת לְאַהֲרֹן

הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו אַחֲרָיו לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת. נִכְנַס לְבֵית-הַמִּדְרָשׁ וְשָׁאַל:

— בְּגָדִים אֵלֶּה שֶׁאַמַּרְתֶּם, לְמִי הֵם? אֶת-מִי מַלְבִּישִׁים בָּהֶם?

עָנוּ לוֹ:

— אֶת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל!

חָשַׁב הַנָּכְרִי: — אִם אַגִּיד לַיְּהוּדִים שֶׁאֶתְגַּיֵּר וְאֶהְיֶה יְהוּדִי, בְּוַדַּאי יִשְׂמְחוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה, כִּי כָּבוֹד הוּא לָהֶם, כַּאֲשֶׁר אִישׁ כָּמוֹנִי רוֹצֶה לְהִתְחַבֵּר אֲלֵיהֶם, אֲבָל אַסְכִּים לַעֲשׂוֹת זֹאת רַק אִם יַבְטִיחוּ לִי, שֶׁיַּעֲשׂוּ אוֹתִי כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁלָּהֶם. הַבְּגָדִים הַיָּפִים וְהַתַּכְשִׁיטִים הַיְקָרִים מוֹצְאִים חֵן בְּעֵינַי!

לֹא הֶסֵּס הָאִישׁ הַרְבֵּה וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ שֶׁל שַׁמַּאי, וְשָׁם הִכְרִיז בַּחֲשִׁיבוּת:

— בָּאתִי לְהִתְגַּיֵּר! אֲבָל אֲנִי מַסְכִּים לִהְיוֹת יְהוּדִי רַק אִם תָּשִׂימוּ אוֹתִי כֹּהֵן גָּדוֹל בְּבֵית-מִקְדַּשְׁכֶם!

כְּשֶׁשָּׁמַע שַׁמַּאי דִּבְרֵי-שְׁטוּת כָּאֵלֶּה מִפִּי הָאִישׁ, חָשַׁב שֶׁהַנָּכְרִי לֹא בָּא אֶלָּא כְּדֵי לְהִתְלוֹצֵץ, כָּעַס עָלָיו וְדָחַף אוֹתוֹ הַחוּצָה בְּאַמַּת-הַבִּנְיָן (=בְּמַקֵּל) שֶׁבְּיָדוֹ, כִּי קַפְדָּן הָיָה שַׁמַּאי וְלֹא סָבַל שֶׁיִּתְלוֹצְצוּ עַל דִּבְרֵי תּוֹרָה.

וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁהָיָה זֶה טִבְעוֹ – חַס וְשָׁלוֹם – אֶלָּא שֶׁדַּעְתּוֹ הָיְתָה שֶׁאָדָם גָּדוֹל צָרִיךְ לְהַקְפִּיד עַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה.

הָלַךְ הָאִישׁ הַהוּא אֶל הִלֵּל, שֶׁעָלָיו שָׁמַע, שֶׁסַּבְלָן הוּא, וְאָמַר לוֹ:

אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְגַּיֵּר, אַךְ רַק בִּתְנַאי שֶׁתַּעֲשׂוּ אוֹתִי כֹּהֵן גָּדוֹל!

הִתְבּוֹנֵן הִלֵּל בָּאִישׁ הָרוֹצֶה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל, שֶׁרַק מִבֵּין הַכֹּהֲנִים אֶפְשָׁר לְמַנּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, לֹא מִבֵּין הַגֵּרִים, לֹא מִבֵּין סְתָם יִשְׂרְאֵלִים, וַאֲפִלּוּ לֹא מִבֵּין הַלְוִיִּים שֶׁעוֹשִׂים עֲבוֹדוֹת שׁוֹנוֹת בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ. הֵבִין הִלֵּל, שֶׁלֹּא מֵרֹב גַּאֲוָה אוֹ חֻצְפָּה אוֹמֵר הָאִישׁ דְּבָרִים אֵלֶּה. בְּוַדַּאי חוֹשֵׁב הוּא, לְפִי תֻּמּוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד יָכוֹל לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, אִם יִרְצֶה וְיִשְׁתַּדֵּל, כְּמוֹ שֶׁאֶצֶל הָרוֹמְיִים יָכוֹל כָּל אֶחָד לִהְיוֹת מֶלֶךְ, אִם רַק מִצְטַיֵּן בִּגְבוּרָה וּמְנַצֵּחַ בְּמִלְחָמָה. גִּבּוֹר כָּזֶה יָכוֹל לִהְיוֹת מֶלֶךְ, אִם רַק יֵדַע, כֵּיצַד מִתְנַהֵג מֶלֶךְ, גַּם אִם לִפְנֵי-כֵן הָיָה אָדָם פָּשׁוּט. בְּוַדַּאי אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל יָכוֹל לִהְיוֹת, עַל-פִּי הַתּוֹרָה, רַק כֹּהֵן, בְּנוֹ שֶׁל כֹּהֵן, בְּנוֹ שֶׁל כֹּהֵן... בְּנוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲחִי-מֹשֶׁה. כְּשֶׁיִּלְמַד הַנָּכְרִי תּוֹרָה, יָבִין בְּעַצְמוֹ, שֶׁאִי-אֶפְשָׁר לְמַלֵּא אֶת מִשְׁאֲלָתוֹ.

קִבֵּל הִלֵּל אֶת הַגּוֹי וְהִדְרִיךְ אוֹתוֹ, רֵאשִׁית כֹּל, כֵּיצַד עָלָיו לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי, וּלְאַחַר מִכֵּן גִּיֵּר אוֹתוֹ.

פָּנָה הִלֵּל בְּנַחַת וּבְסַבְלָנוּת אֶל הַנָּכְרִי וְאָז אָמַר לוֹ:

– בְּוַדַּאי יָדוּעַ לְךָ, שֶׁמִּי שֶׁרוֹצֶה לִהְיוֹת, לְמָשָׁל, מֶלֶךְ, חַיָּב לִלְמֹד לְהִתְנַהֵג לְפִי מִנְהֲגֵי-הַמְּלָכִים, וְגַם בְּעִנְיַן הַכֹּהֵן-הַגָּדוֹל זֶה כָּךְ. עָלֶיךָ, אֵפוֹא, לִלְמֹד תּוֹרָה כְּדֵי לָדַעַת, מַה מַּעֲשָׂיו שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל.

– אָכֵן, דָּבָר זֶה מִתְקַבֵּל עַל דַּעְתִּי, כָּךְ עָלַי לַעֲשׂוֹת!

– הַסְּכִים הַנָּכְרִי וְהִתְחִיל לוֹמֵד בְּהַתְמָדָה וּבֶחָרִיצוּת. כְּשֶׁהִגִּיעַ לִלְמֹד סֵפֶר 'בַּמִּדְבָּר', מָצָא שָׁם כָּתוּב, שֶׁרַק לַלְוִיִּים מֻתָּר לְטַפֵּל בִּכְלֵי-הַקֹּדֶשׁ, וְאִם זָר, מִי שֶׁאֵינוֹ מִן הַלְוִיִּים, יַעֲשֶׂה עֲבוֹדָה כָּזוֹ, יֵעָנֵשׁ קָשׁוֹת: "...וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת" (בְּמִדְבָּר א'). נִבְהַל הַגֵּר וְשָׁאַל אֶת הִלֵּל:

– עַל מִי נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים אֵלֶּה? אוּלַי רַק עַל אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים מְאֹד, שֶׁלֹּא לָמְדוּ כְּלוּם?

עָנָה לוֹ הִלֵּל:

– אֲפִלּוּ עַל דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל! מִי שֶׁאֵינוֹ לֵוִי, אָסוּר לוֹ לַעֲבֹד בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ, וַאֲפִלּוּ לָגַעַת בִּכְלֵי-הַמִּקְדָּשׁ אָסוּר לוֹ.

חָשַׁב הַגֵּר:

— אִם זֶה נֶאֱמַר אֲפִלּוּ עַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בָּנִים שֶׁל אַבְרָהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב. וְהַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתָם, וּבְכָל זֹאת כָּל-כָּךְ קָשֶׁה עָנְשָׁם אִם יַעֲשׂוּ עֲבוֹדָה הַמֻּתֶּרֶת רַק לַלְוִיִּים אוֹ לַכֹּהֲנִים, אֵיךְ יָכוֹל אֲנִי, מִי שֶׁרַק עַכְשָׁו נַעֲשָׂה יְהוּדִי וּמִי שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת-אָבוֹת, לְהָעֵז לָגֶשֶׁת לִכְלֵי-הַמִּקְדָּשׁ! הֲלֹא אֵינִי כֹּהֵן, וַאֲפִלּוּ לֵוִי אֵינֶנִּי! הוֹי, אֵיזֶה שׁוֹטֶה הָיִיתִי כְּשֶׁבִּקַּשְׁתִּי לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל!

וְהִנֵּה נִזְכַּר, כַּמָּה טוֹב הוּא לְהִתְפַּלֵּל כָּל יוֹם אֶל הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, כַּמָּה יָפֶה הוּא לִשְׁמֹר שַׁבָּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, כַּמָּה נָעִים הוּא לֶאֱהֹב כָּל אֶחָד וְלִהְיוֹת אָהוּב עַל כָּל אֶחָד (כִּי הֲרֵי כָּתוּב בַּתּוֹרָה הַרְבֵּה פְּעָמִים "וְאָהַבְתָּ אֶת הַגֵּר"), וּבִכְלָל, כַּמָּה נָאוֹת כָּל הַמִּצְוֹוֹת שֶׁכְּבָר לָמַד עֲלֵיהֶן. גַּם הִרְגִּישׁ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹאֵף עוֹד לְהִתְפָּאֵר בִּבְגָדִים הֲדוּרִים וְלֶהָנוֹת מִכְּבוֹדוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל. בְּבֵיתוֹ שֶׁל הִלֵּל רָאָה, אֵיךְ אֲפִלּוּ נָשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל נוֹהֵג בִּצְנִיעוּת וּבַעֲנָוָה, וּבְכָל זֹאת — כַּמָּה אָהוּב וּמְכֻבָּד הִלֵּל עַל הַכֹּל!

הָלַךְ הַגֵּר אֶל שַׁמַּאי וְאָמַר לוֹ:

— מַדּוּעַ דָּחִיתָ אוֹתִי מִלְּפָנֶיךָ? וְכִי אֶפְשָׁר שֶׁאֶהְיֶה כֹּהֵן גָּדוֹל? אֲפִלּוּ כֹּהֵן פָּשׁוּט לֹא אוּכַל לִהְיוֹת!

חָזַר אֶל הִלֵּל וְאָמַר לוֹ:

— עַנְוְתָן אַתָּה, הִלֵּל! יָחוּלוּ בְּרָכוֹת עַל רֹאשֶׁךָ! כַּמָּה אֲנִי מוֹדֶה לְךָ שֶׁקֵּרַבְתָּ אוֹתִי אֶל מִתַּחַת כַּנְפֵי-הַשְּׁכִינָה (=עָשִׂיתָ אוֹתִי יְהוּדִי)! מַה שֶּׁבִּקַּשְׁתִּי בַּתְּחִלָּה — מֵחֹסֶר-דַּעַת בִּקַּשְׁתִּי.

וְכָךְ זָכָה הַגֵּר לִלְמֹד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ, מִבְּלִי לְקַוּוֹת לְקַבֵּל פְּרָס.